

ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΣΕΜΕΡΓΕΛΗΣ

Μία θάλασσα, δύο πατρίδες

Ιστορικό μυθιστόρημα

ΚΕΔΡΟΣ

Χριστόφορος Σεμέργελης: *Μία θάλασσα, δύο πατρίδες*

ISBN 978-960-04-5080-4

Επιμέλεια-Διόρθωση: Βάσω Παπαχρήστου
Ηλεκτρονική σελιδοποίηση-διόρθωση: Νικολέττα Δουλάμη

© Χριστόφορος Σεμέργελης, 2020

© Εκδόσεις Κέδρος, Α.Ε., 2020

Κέδρος Εκδοτική Α.Ε.

Γ. Γενναδίου 3

Αθήνα 106 78

τηλ. 210 38 09 712-14 • φαξ 210 33 02 655

www.kedros.gr • facebook.com/kedros.gr

e-mail: books@kedros.gr

*Αφιερωμένο στη μνήμη των παππούδων μου,
Θεμιστοκλή και Φιλίτσας Ρουσσογιάννη,
αλλά και στην αγαπημένη σύζυγό μου Χρύσα,
για την ενθάρρυνσή της και τις υπέροχες ιδέες της.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Το παρατεταμένο σφύριγμα της ατμομηχανής προανήγγειλε την άφιξη της αμαξοστοιχίας που εκτελούσε το δρομολόγιο του εγγλέζικου σιδηρόδρομου από το Αϊδίني στη Σμύρνη. Μπαίνοντας στον σταθμό της Πούντας, οι επιβάτες άρχισαν να σηκώνονται από τις θέσεις τους και να πιάνουν υπομονετικά τη σειρά τους στην έξοδο του βαγονιού, ώστε να αρχίσει σιγά σιγά η αποβίβαση.

Κατέβασα με μια κίνηση από το ράφι την καφέ δερμάτινη βαλίτσα που είχα πάρει στο ολιγοήμερο ταξίδι, τη μοναδική αποσκευή που κουβαλούσα μαζί μου, και κοίταξα έξω από το παράθυρο του τρένου.

Ο ουρανός ήταν μουντός και γκρίζος. Δεν είχε καθαρίσει ακόμη από τη βροχή της προηγούμενης νύχτας. Οι λιγοστές αχτίδες του ήλιου διεισδύαν με δυσκολία μέσα από τα σύννεφα, που έμοιαζαν να κινούνται αργά και νωχελικά.

Η αποβάθρα ήταν ήδη γεμάτη από κόσμο και, καθώς κατέβαινα, έριξα μια φευγαλέα ματιά στο χρυσό ρολόι που είχα στη δεξιά τσέπη του γιλέκου μου. Ήταν δώρο του πατέρα μου στα δέκατα όγδοα γενέθλιά μου. Το είχε αγοράσει ακριβώς πριν από μια δωδεκαετία, το 1866, για την ενηλικίωσή μου. Είχε χαραγμένη και σχετική αφιέρωση στην πίσω πλευρά, ενώ στην μπροστινή έφερε

τη σφραγίδα του κατασκευαστή του, Όιγκεν Κάρεκερ, το εργοστάσιο ρολογιών του οποίου βρισκόταν στην Κωνσταντία, πόλη της Γερμανίας στην ομώνυμη λίμνη. Το ρολόι είχε ένα λεπτό φινίρισμα από μαιάνδρους, καντράν από λευκό σμάλτο με λατινικούς αριθμούς, ενώ κρεμόταν από μια χοντρή αλυσίδα περασμένη σε χρυσή καρφίτσα για να το στερεώνω στην τσέπη, μαζί με το απαραίτητο κλειδάκι, με το οποίο μπορούσα ανά πάσα στιγμή να το κουρδίζω.

Η ώρα έδειχνε έντεκα και τέταρτο ακριβώς. Η προγραμματισμένη συνάντηση που είχα ήταν για τις δώδεκα το μεσημέρι, κάτω από το καμπαναριό της Αγίας Φωτεινής. Μόλις πάτησα το πόδι μου στην αποβάθρα, πήρα μια βαθιά ανάσα, φόρεσα το καπέλο μου και κατευθύνθηκα με γοργό βήμα προς την έξοδο του σιδηροδρομικού σταθμού της Πούντας. Με πλησίασε μια γριά Τουρκάλα, η οποία πουλούσε λουκούμια. Είχε τηνπραμάτεια της πάνω σ' έναν επάργυρο δίσκο. Κοντοστάθηκα μπροστά της κι αγόρασα ένα λουκούμι. Γεύτηκα με αγαλλίαση το μυρωδάτο γλυκό που σχεδόν έλιωνε μες στο στόμα και ανέδινε τα πλούσια αρώματά του από τριαντάφυλλο, καϊμάκι, μαστίχα Χίου και ψιλοκαβουρντισμένο αμύγδαλο.

Πλησίαζα στον προορισμό μου, με τη γεύση από το λουκούμι ακόμη στο στόμα, όταν ασυναίσθητα έσφιξα το χερούλι της βαλίτσας φέρνοντας στο μυαλό μου το πολύτιμο περιεχόμενό της. Ο λόγος που είχα ταξιδέψει μέχρι το Αϊδίνι ήταν για να συναντηθώ με έναν Εβραίο έμπορο, τον Αρόν Ελιγιά. Κατά κύριο λόγο εμπορευόταν σύκα, αφού η εύφορη γη του τόπου εκείνου παρήγαγε μεγάλες ποσότητες από αυτά τα διαλεχτά φρούτα και άφηνε πολλά κέρδη σε όσους ασχολούνταν επαγγελματικά. Όμως, παράλληλα, πουλούσε και αρχαία νομίσματα. Πριν από έναν μήνα με είχε ειδοποιήσει με μια σύντομη επιστολή ότι είχε κάτι ενδιαφέρον να μου δείξει. Στο γράμμα του δεν αποκάλυπτε περισσότερες λεπτο-

μέρειες κι έτσι έσπευσα να τον επισκεφθώ. Το ταξίδι δεν πήγε χαμένο, αφού επέστρεψα στη Σμύρνη με τρία χρυσά και πέντε αργυρά νομίσματα στην κατοχή μου. Χρονολογούνταν από την εποχή του Κροίσου, του τελευταίου βασιλιά της Λυδίας. Στην μπροστινή πλευρά απεικόνιζαν τη μάχη ενός λέοντα με έναν ταύρο και ήταν σε εξαιρετική κατάσταση. Η ανακάλυψη των νομισμάτων έγινε τυχαία από τον Αρόν Ελιγιά, σε μια περιοχή κοντά στα ερείπια της Σελεύκειας Καρίας, μιας αρχαίας πόλης του βασιλείου των Λυδών. Ήταν δύσκολος στα παζάρια, αλλά στο τέλος κατάφερα να τον πείσω να μου κατεβάσει την τιμή, με την υπόσχεση ότι θα έβρισκα για λογαριασμό του καινούργιους πελάτες για τα αγροτικά προϊόντα που εμπορευόταν. Πράγμα αρκετά εύκολο, φυσικά, με τους γνωστούς που είχα στο Ιντζίρ Ταρσί, όπου γινόταν το εμπόριο αποξηραμένων σύκων και λειτουργούσαν τα εργαστήρια κατεργασίας τους...

Πήρα την παραλιακή οδό από την Πούντα, προσπέρασα τα λουτρά και έπειτα από λίγο ακόμη περπάτημα έφτασα στον Φραγκομαχαλά. Ήταν ώρα αιχμής για την αγορά της Σμύρνης και ο κόσμος στους δρόμους ήταν πολύς. Χάζευα τις βιτρίνες των καταστημάτων που ήταν φορτωμένες με κάθε λογής καλούδια. Εδώ λειτουργούσαν τα πιο μεγάλα και ωραία μαγαζιά σε ολόκληρη την Ανατολή. Ακολουθούσαν την τελευταία λέξη της μόδας με κομμάτια που έφεραν από το Παρίσι, τη Βιέννη και άλλες μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες. Ρωμιοί και Φράγκοι περπατούσαν φορώντας τα χαρακτηριστικά ημίψηλα καπέλα τους. Λάτρευα αυτή την πολύβουη εικόνα της Σμύρνης, καθώς οι φωνές των καταστηματαρχών κυριαρχούσαν σε κάθε γωνιά της συνοικίας.

Πέρασα από το Τρίστρατο της Αγίας Φωτεινής, το σημείο όπου αντάμωναν τρεις δρόμοι: του Γερανίου, των Γυαλάδικων και του Φραγκομαχαλά. Δεν απείχα παρά ελάχιστα από την εκκλησία της Αγίας Φωτεινής. Ο ναός ετούτος ήταν ο πιο ωραίος σ' ολάκε-

ρη τη Σμύρνη. Έστριψα και είδα απέναντί μου το πανύψηλο καμπαναριό που δέσποζε στην πόλη. Και, καθώς τα γκρίζα σύννεφα χάνονταν αφού ο καιρός καλύτερευε, ο χρυσός σταυρός που βρισκόταν στο καμπαναριό απαστράπτων από τις ακτίδες του ήλιου, έμοιαζε με το πιο λαμπερό στολίδι του ουρανού.

Οι δείκτες του ρολογιού θα σήμαιναν δώδεκα το μεσημέρι σε δέκα λεπτά. Είχα λίγο ακόμη χρόνο στη διάθεσή μου προτού συναντηθώ με τον Έντουαρντ Φίλιπ Μπόρελ. Ήταν το προτελευταίο παιδί του Χένρι Πέριγκαλ Μπόρελ, από τα εννέα που είχε κάνει με την Αμέλια Μπόντιγκτον. Ήταν γεννημένος το 1838, δέκα χρόνια μεγαλύτερος από μένα, αλλά διατηρούνταν τόσο καλά που δύσκολα μάντευε κάποιος την πραγματική του ηλικία.

Οι γονείς του είχαν παντρευτεί το 1820 στη Σμύρνη και δημιούργησαν μια πολυμελή οικογένεια, από τις μεγαλύτερες που γνώριζα στα μέρη μου. Ο Χένρι Πέριγκαλ Μπόρελ είχε γεννηθεί στο Λονδίνο. Συνέλεγε αρχαία νομίσματα κι αφού ταξίδεψε σε πολλά μέρη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, το 1818 εγκαταστάθηκε στη Σμύρνη. Άνοιξε εδώ ένα κατάστημα, δύο χρόνια αργότερα παντρεύτηκε και ασχολήθηκε με το εμπόριο μέχρι που πέθανε το 1851. Το πάθος του για τη συλλογή αρχαιοτήτων ήταν μεγάλο. Είχε ανακαλύψει πολλές ελληνικές και ρωμαϊκές επιγραφές, αγάλματα, αλλά και νομίσματα και δεν ήθελε επ' ουδενί να καταλήξουν στα σεντούκια πλούσιων Τούρκων. Τα περισσότερα τα είχε στείλει στο Βρετανικό Μουσείο, όπως και στη Νομισματική Εταιρία του Λονδίνου, με την οποία συνεργάστηκε από το 1839 έως τον θάνατό του.

Ο Έντουαρντ ακολουθούσε τα βήματα του παππού του, Τζον Μπόρελ, ο οποίος ήταν ωρολογοποιός στο Λονδίνο. Είχε μαθητεύσει κοντά του και πλέον κατασκεύαζε κι εκείνος ρολόγια που τα προμήθευε σε πλούσιους Οθωμανούς. Στο κατάστημα που είχε κληρονομήσει από τον πατέρα του στη Σμύρνη, έφτιαχνε τόσο

ωραία επιτραπέζια ρολόγια, πραγματικά έργα τέχνης, περιζήτητα σε κάθε γωνιά της Ανατολής και, παρότι κόστιζαν πολλές λίρες, έβρισκε πάντοτε πρόθυμους αγοραστές. Η οικονομική άνεση που είχε αποκτήσει του επέτρεπε να ασχολείται και με την αρχαιολογική έρευνα.

Ήταν ωραίος τύπος κι ας προσπαθούσε ώρες ώρες να ισορροπήσει ανάμεσα στο μεσογειακό ταμπεραμέντο και στη βρετανική υπεροψία, που χαρακτήριζε πολλούς συμπατριώτες του. Είχε την οξυδέρκεια του πατέρα του, αλλά πιο πολύ με εντυπωσίαζαν οι ευγενικοί του τρόποι, τους οποίους είχε κληρονομήσει από τη μητέρα του.

Η αλήθεια είναι πως η Αμέλια Μπόντιγκτον καταγόταν από εξαιρετική οικογένεια. Πριν από πολλά πολλά χρόνια, ο παππούς της Τζορτζ Μπόντιγκτον είχε χρηματίσει καγκελάριος της Σμύρνης διορισμένος από το αγγλικό στέμμα. Ένας άλλος προπάππους της ήταν μέλος της Αγγλικής Εταιρίας της Ανατολής, που είχε έδρα το Χαλέπι της Βόρειας Συρίας και εμπορευόταν μπαχαρικά, βαμβάκι, κορινθιακή σταφίδα, σαπούνι και μετάξι. Και φτάνοντας ακόμη πιο πίσω το γενεαλογικό τους δέντρο, ο προ-προπάππους της μητέρας του ήταν ένας από τους πρώτους διευθυντές της Τράπεζας της Αγγλίας. Ο Έντουαρντ Μπόρελ συνήθιζε να την αποκαλεί «Η Γηραιά Κυρία της οδού Θρέντιντλ», όπως και πολλοί Βρετανοί άλλωστε, αφού η έδρα της Τράπεζας βρισκόταν επί της ομώνυμης οδού στο κέντρο του Λονδίνου. Πάντοτε μιλούσε με καμάρι για την οικογένειά του. Δικαιολογημένα άλλωστε. Κάθε φορά που συναντιόμασταν, είτε για δουλειά είτε για διασκέδαση, του άρεσε να διηγείται την ίδια ιστορία. Ξανά και ξανά, μέχρι που την είχα μάθει απέξω και ανακατωτά.

Το ρολόι στο ολόλευκο καμπαναριό σήμανε δώδεκα ακριβώς και η καμπάνα άρχισε να χτυπάει. Ο ήχος της τρόμαξε ένα σμάρι από περιστέρια που βρισκόνταν λίγο παραπέρα και πέταξαν από

μπροστά μου, για να χαθούν μέσα σε ελάχιστα δευτερόλεπτα πίσω από τις σκεπές των παρακείμενων σπιτιών. Στον ενδέκατο χτύπο του ρολογιού ο Έντουαρντ Μπόρελ εμφανίστηκε μπροστά μου.

«Γουίλιαμ, παλιόφιλε... Δεν πιστεύω να φαντάστηκες ότι δεν θα ερχόμουν στην ώρα μου», είπε και με αγκάλιασε εγκάρδια.

Η στριγκλιά ενός μικρού παιδιού με έκανε να στραφώ προς την αντίθετη πλευρά. Είχε ξεφύγει από την προσοχή της μητέρας του κι έπεσε με δύναμη στο πλακόστρωτο, και από τον πόνο έβαλε τα κλάματα. Τότε ο Μπόρελ βρήκε την ευκαιρία να με χτυπήσει ελαφριά στην πλάτη με το καινούργιο μπαστούνι του. Ήταν ένα πραγματικό κομψοτέχνημα από έβενο, διακοσμημένο με ασημένια λαβή, αλλά και μικρές λεπτομέρειες από αχάτη στο περιλαίμιο. Το είχε παραγγείλει πριν από πολύ καιρό από έναν κατασκευαστή μπαστουνιών στο Λονδίνο, που ήταν διάσημος σε όλο τον κόσμο. Και για έναν δανδή όπως ο Μπόρελ, ο οποίος επιδίωκε να είναι άψογα ντυμένος σε κάθε περίπτωση, ένα ανάλογο μπαστούνι ήταν απαραίτητο συμπλήρωμα στην εμφάνισή του.

«Δεν σου έχουν πει ότι δεν πρέπει να γυρίζεις ποτέ την πλάτη σε κανέναν, ιδιαίτερα όταν κουβαλάς έναν θησαυρό μαζί σου;» σχολίασε γελώντας.

«Πάψε. Θέλεις να μάθουν όλοι στη Σμύρνη τι έχω μες στη βαλίτσα μου;» απάντησα μεμιάς και του έκανα νόημα να σωπάσει. «Εξάλλου», πρόσθεσα χαμηλόφωνα, «λαμβάνω πάντα τα μέτρα μου», και του έδειξα με τρόπο ένα Lefauchaux, το περιστροφικό που είχα περασμένο στη ζώνη μου.

Το είχα κερδίσει την πρωτοχρονιά του 1875 από έναν Αμερικανό σε μια παρτίδα χαρτιά στην Κωνσταντινούπολη και έκτοτε με συντρόφευε σε κάθε μου βήμα. Ήταν κατασκευασμένο από κράμα σιδήρου, ενώ η λαβή του ήταν κοκάλινη, με περίτεχνα διακοσμητικά μοτίβα που παρέπεμπαν στη φύση.

Σε δύο περιπτώσεις είχε χρειαστεί να το χρησιμοποιήσω μάλιστα, αφού η συλλογή και η διακίνηση αρχαίων αντικειμένων ενίοτε μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα λίαν επικίνδυνο επάγγελμα. Την πρώτη φορά βρισκόμουν στο Γουάιτσάπελ, περιοχή στο ανατολικό Λονδίνο, όταν μια συμμορία Ιρλανδών μου επιτέθηκε με σκοπό να με ληστέψει. Προσπάθησαν να μου αποσπάσουν το δέμα που κουβαλούσα και περιείχε την κεφαλή ενός αγάλματος, το οποίο προοριζόταν για το Βρετανικό Μουσείο. Τη δεύτερη φορά συνέβη εδώ στη Σμύρνη. Περιπατούσα σε ένα στενοσόκακο κοντά στο Ισάρ Τζαμί, όταν ένας Ατζέμης με μαύρο φέσι, όπως αποκαλούσαμε τους Πέρσες, νόμιζε πως θα με τρομάξει με το μαχαίρι που με απειλούσε, για να καταλήξει με σπασμένο κεφάλι και μια σφαίρα στον ώμο για... ενθύμιο.

Γύρισα προς τον Έντουαρντ και του πρότεινα να πάμε προς τις Μεγάλες Ταβέρνες, να πιούμε κάνα τσίπουρο.

«Τι λες, λοιπόν, να περάσουμε μια βόλτα; Έτσι, για το καλωσόρισμα», του είπα και του έκλεισα το μάτι. «Για αργότερα, έχει ο Θεός...»

Συγκατένευσε και στρίψαμε δεξιά. Θα πηγαίναμε στο μαγαζί του κυρ Αλέξανδρου Πάντου. Ήταν συγχωριανός του πατέρα μου, από τη Ζαγορά Πηλίου. Δεν είχε συμπληρώσει καν τα δεκάξι του χρόνια, όταν πήρε την απόφαση να ξενιτευτεί. Έφυγε έφηβος από το χωριό και δεν γύρισε ποτέ πίσω στον τόπο του. Έφτασε μέχρι την Οδησό, πάνω στη Μαύρη Θάλασσα, και έκανε μεγάλη περιουσία. Το 1853, με την έκρηξη του Κριμαϊκού Πολέμου, κατά τη διάρκεια του οποίου η Οδησός βομβαρδίστηκε ανηλεώς από τους Άγγλους και τους Γάλλους, είδε το βιος του να εξανεμίζεται. Έτσι, το 1856, ήρθε στη Σμύρνη, όπου άρχισε να ασχολείται με την εισαγωγή σπύρτου από τον Εύξεινο Πόντο. Συνεργαζόταν με άλλους Έλληνες που είχαν προτιμήσει να μείνουν πίσω και να μη φύγουν εξαιτίας του πολέμου. Είχε στήσει

σπουδαία επιχείρηση ο κυρ Αλέξανδρος. Πέρα από τη χονδρική, είχε ανοίξει και μια ταβέρνα, η οποία γέμιζε κόσμο που πήγαινε για να πει ένα ποτηράκι. Κι εκεί μέσα μπορούσες να βρεις ό,τι λαχταρούσε η ψυχή σου.

«Καλώς τα παιδιά», μας υποδέχτηκε κι έκανε νεύμα σ' έναν υπάλληλό του να μας βρει ένα καλό τραπέζι.

Γνώριζε καλά τον πατέρα μου και ήταν φίλοι από παλιά. Κρατούσαν από το ίδιο μέρος και ο νόστος για την πατρίδα τούς έωνε όλα αυτά τα χρόνια. Όρες ατελείωτες συζητούσαν για τις ομορφιές του Πηλίου, της γης που αποχωρίστηκαν από νέοι αναζητώντας μια καλύτερη ζωή.

«Τι κάνει ο Αρίστος;» με ρώτησε ο ασπρομάλλης Πηλιορέτης με το που καθίσαμε. «Καιρό έχει να περάσει από το μαγαζί. Να του μεταφέρεις τους χαιρετισμούς μου, παιδί μου. Μην το λησμονήσεις, σε παρακαλώ. Και να του μηνύσεις ότι θα τον περιμένω αύριο στην Ήβη να τον κεράσω έναν καφέ. Πες στον καπετάνιο να μην ξεχνάει τους συγχωριανούς του», συμπλήρωσε πειρακτικά και γέλασε με την καρδιά του.

«Αλίμονο, κυρ Αλέξανδρε. Το γνωρίζεις πως είσαι ο καλύτερος φίλος του σ' ετούτα εδώ τα μέρη. Μόλις φτάσω σπίτι, αμέσως θα του πω πως τον γυρεύεις», απάντησα, ενώ στο τραπέζι μας είχαν καταφθάσει ήδη οι πρώτοι θαλασσινοί μεζέδες που θα συνόδευαν το τσίπουρο.

«Οι Έλληνες ξέρετε να γεύεστε τη ζωή», μονολόγησε ο Έντουαρντ, καθώς κατέβαζε την πρώτη γουλιά από το τσίπουρό του.

Αν και δεν ήταν Σμυρνιός, ομολογουμένως έτρεφε αδυναμία στα αποστάγματα των σταφυλιών. Για χρόνια έπινε το γενί ρακί, το επονομαζόμενο από τους Τούρκους «γάλα του λιονταριού», αλλά και αράκ, το αλκοολούχο εθνικό ποτό της Μέσης Ανατολής. Όμως, από τότε που γνωριστήκαμε και δοκίμασε για πρώτη φορά τσίπουρο, δεν έχανε ευκαιρία να επισκεφθεί το μαγαζί του Πάντου.

«Κατά βάθος είσαι δικός μας κι εσύ, Έντουαρντ. Άλλωστε, στη Σμύρνη γεννήθηκες», τον πείραξα και τον χτύπησα φιλικά στην πλάτη.

Έπειτα έπιασα τη βαλίτσα μου. Την άνοιξα και έβγαλα από μέσα ένα πράσινο βελούδινο πουγκί, χρυσοκεντημένο στις άκρες του που χωρούσε μες στη χούφτα μου, και το άφησα πάνω στο τραπέζι. Ο Μπόρελ δεν μίλησε. Για μια δυο στιγμές περιεργάστηκε το πουγκί και στη συνέχεια με αργές κινήσεις το έλυσε και κοίταξε σιωπηλός το περιεχόμενό του. Έδειχνε κατάπληκτος. Δεν βρίσκαμε συχνά νομίσματα εκείνης της εποχής και γνώριζε πως επρόκειτο για ένα εξαιρετικό εύρημα. Δεν θα τα κρατούσε για τον εαυτό του, αλλά θα τα έστελνε το ταχύτερο δυνατό στην Αγγλία, για λογαριασμό της Βασιλικής Νομισματικής Εταιρίας του Λονδίνου.

Γέμισα τα ποτήρια μας αδειάζοντας μέχρι την τελευταία σταγόνα και τη δεύτερη καράφα από το μυρωδάτο τσίπουρο και εστίασα το βλέμμα μου στον συνδαιτυμόνα μου. Όφειλα να το ομολογήσω: Το πάθος του ήταν εφάμιλλο του πατέρα του. Τόσο εκείνος όσο και ο αείμνηστος Χένρι Πέριγκαλ Μπόρελ, όλα αυτά τα χρόνια είχαν εντοπίσει αρχαιολογικούς θησαυρούς μεγάλης αξίας. Και, τώρα, ο Έντουαρντ, συνεχίζοντας την οικογενειακή παράδοση, αφιέρωνε εξίσου πολύ χρόνο και ενέργεια σε όλο αυτό. Η αλήθεια, πάντως, είναι ότι διακινδύνευε, αλλά κατάφερνε να εξάγει τα νομίσματα μαζί με τις υπόλοιπες αρχαιότητες κάτω από τη μύτη των Οθωμανών. Το παρήγορο ήταν πως έτσι τα διέσωζε, αφού εάν κατέλιγαν στα χέρια επιτήδειων ή κάποιου άπληστου Τούρκου μπέη, θα είχαν σίγουρα διαφορετική τύχη.

«Ελπίζω να μη σε δυσκόλεψε αυτός ο αγύρτης στο Αϊδίνι», μοVOLόγησε.

«Μην ανησυχείς για τον Ελιγιά. Τον έχω μάθει καλά. Το μόνο πράγμα που τον ενδιαφέρει κατά βάθος είναι να γεμίζει το σε-

ντούκι του. Κι επειδή δεν θέλει να χάσει μια τόσο προσοδοφόρα πηγή εσόδων, έχουμε εξασφαλισμένη τη συνεργασία του και προπάντων την εχεμύθειά του», απάντησα.

«Το καλό που του θέλω. Άλλωστε, το τελευταίο πράγμα που θα επιθυμούσα στην παρούσα φάση είναι να μπλεχτούν στα πόδια μας οι Τούρκοι», είπε και συμπλήρωσε: «Γουίλιαμ, αύριο να περάσεις από το μαγαζί μου για να εισπράξεις την αμοιβή σου. Τα πήγες θαυμάσια για μια ακόμη φορά. Και τώρα θα μου επιτρέψεις. Νομίζω ότι είναι πιο φρόνιμο να επιστρέψω στην οικία μου, προτού το πιστό με κάνει χειρότερα και με στριμώξουν σε κάνα σοκάκι του Φραγκομαχαλά για να με ληστέψουν».

Σηκώθηκε από την καρέκλα του κάνοντας νόημα στον ταβερνιάρη.

«Ο λογαριασμός είναι δικός μου», απευθύνθηκε στον Πάντο και, αφού φόρεσε το καπέλο του, με αποχαιρέτησε.

Καθώς τον έβλεπα να κατευθύνεται προς την έξοδο, αναλογίστηκα ότι το εμπόριο νομισμάτων είχε εξελιχθεί σε μια άκρως επικερδή συναλλαγή και για μένα. Όσο πιο σπάνια ήταν τα ευρήματά μου, τόσο καλύτερα με αντάμιβε ο Μπόρελ. Και ήταν αλήθεια πως χάρη στη συνεργασία μας είχε εμπλουτίσει τη συλλογή του. Τα πιο ξεχωριστά κομμάτια που είχαμε εντοπίσει ήταν από ήλεκτρο και ανάγονταν κοντά στα τέλη του 7ου π.Χ. αιώνα.

Στη Μικρά Ασία είχαν κατασκευαστεί τα πρώτα νομίσματα στην Ιστορία κι όταν πια έγιναν απαραίτητα για τις καθημερινές συναλλαγές των ανθρώπων, οι αρχαίοι Έλληνες είχαν διαδώσει τη χρήση τους από τον Εύξεινο Πόντο μέχρι τις εσχατιές της Ιβηρικής Χερσονήσου. Οι μυθικοί θεοί, ήρωες και πλάσματα της μυθολογίας, αλλά και τα πρόσωπα των βασιλέων, ήταν οι συχνότερες απεικονίσεις των νομισμάτων που εντόπιζα, είτε ερευνώντας στα ερείπια ιωνικών πόλεων, είτε μέσα από το μυστικό αλισβερίσι μου

με ντόπιους που τα ανακάλυπταν, συνήθως τυχαία, στο όργωμα ή σε άλλες αγροτικές εργασίες κοντά σε αρχαίους οικισμούς.

Τους τελευταίους μήνες είχα σταθεί τυχερός, αφού είχα προμηθεύσει τον Μπόρελ με πολλά ρωμαϊκά αυτοκρατορικά νομίσματα, μέχρι και βυζαντινούς σόλιδους. Τα τελευταία μου ασκούσαν ιδιαίτερη γοητεία, αφού στη θέα τους έβλεπα μπροστά μου να ξεπηδούν ιστορίες θριάμβων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, προτού τα τουρκικά ασκέρια αλώσουν την Πόλη. Έτσι έφερνα στη θύμησή μου και τη Σμυρνιά γριά παραμάνα μου η οποία, σαν με κανάκευε όταν ήμουν παιδί, μου 'λεγε ιστορίες του ένδοξου παρελθόντος των Γραικών από τους βασιλιάδες που κυβέρνησαν την Κωνσταντινούπολη. Κι όταν οι διηγήσεις της έφταναν στην αποφράδα ημέρα της Άλωσης, τότε που ο τρισκατάρατος Μωάμεθ Β΄ μπήκε θριαμβευτής στη βασιλίδα των πόλεων κι έδωσε τη χαριστική βολή στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία, τη θυμόμουν που μοιρολογούσε κι έλεγε πως «πάλι με χρόνους, με καιρούς, πάλι δικά μας θα 'ναι».

Έβγαλα από την τσέπη μου το ρολόι για να δω την ώρα. Είχε μεσημεριάσει, κόντευε πια δύομισι. Δεν έχουν άδικο τελικά εκείνοι που λένε ότι με καλή συντροφιά ο χρόνος κυλάει χωρίς να το παίρνεις είδηση. Κίνησα κι εγώ να φύγω από την ταβέρνα του Πάντου ο οποίος, μόλις με είδε να σηκώνομαι από το τραπέζι, έκανε νεύμα στον σερβιτόρο να φέρει ένα δέμα από την κουζίνα.

«Να πας στο καλό, παιδί μου. Χάρηκα που σε είδα σήμερα. Πάρε κι αυτό το πεσέκσι για τον πατέρα σου. Είναι ο αγαπημένος μεζές του καπετάνιου», είπε καθώς με ξεπροβόδιζε.

Ήταν μαύρο χαβιάρι από την Κασπία Θάλασσα. Εξαιρετικής ποιότητας και ίσως ένα από τα ακριβότερα εδέσματα που κυκλοφορούσαν στον κόσμο. Το διατηρούσε μέσα σε μεγάλα βαρέλια από φιλύρα. Όφειλα να ομολογήσω πως επρόκειτο για έναν

ακαταμάχητο πειρασμό γεύσης και μόλις άνοιξα το βάζο μύρισε το ιώδιο της θάλασσας. Και, παρότι το ισλάμ απαγόρευε την κατανάλωση ψαριών χωρίς λέπια, γνώριζα πως υπήρχαν αρκετοί πλούσιοι Τούρκοι, οι οποίοι προμηθεύονταν μαύρο χαβιάρι στα κρυφά.